

STICHTING PENSIOENFONDS SAGITTARIUS

JAARVERSLAG 2019

Inhoudsopgave

Verslag van het bestuur	3
Profiel	3
Organisatie	3
Kerncijfers	6
Belangrijkste ontwikkelingen in 2019	6
Het bestuur in 2019	7
Het beleid in 2019	10
Financiële ontwikkelingen in 2019	14
Actuariële analyse over 2019	18
Verwachte ontwikkelingen in het komende jaar	18
Verslag van het verantwoordingsorgaan	20
Verslag van het intern toezicht	22
Balans per 31 december 2019	23
Staat van baten en lasten over 2019	24
Kasstroomoverzicht over 2019	25
Toelichting algemeen	26
Toelichting bij de balans per 31 december 2019	31
Toelichting bij de staat van baten en lasten over 2019	37
Overige toelichtingen	42
Overige gegevens	44
Actuariële verklaring	45
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	47

Verslag van het bestuur

Voor u ligt het jaarverslag over boekjaar 2019 van Stichting Pensioenfonds Sagittarius (in het vervolg: het pensioenfonds). Het jaarverslag bestaat uit een verslag van het bestuur, de jaarrekening en overige gegevens.

Het jaarverslag geeft informatie over de belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds en geeft een overzicht van de financiële stand van zaken per het einde van het boekjaar.

Profiel

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds, verbonden aan de ondernemingen Rexel Nederland B.V. en Rexel Holding Netherlands B.V. Het pensioenfonds is statutair gevestigd in Bussum. Rexel Nederland B.V. en Rexel Holding Netherlands B.V. hebben met hun werknemers een pensioenregeling afgesproken. Deze pensioenregelingen zijn ondergebracht bij het pensioenfonds.

In het gevoerde beleid staat het belang van de verzekerden voorop. Het bestuur heeft hierbij als belangrijkste taak te zorgen voor een goede financiële beheersing en een evenwichtige belangenafweging. Zo kan de hoofddoelstelling het beste worden gerealiseerd: inkomen verzorgen bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden. Vertrouwen van belanghebbenden dat het pensioenfonds deze taak serieus neemt en goed uitvoert, is een voorwaarde voor de continuïteit van het pensioenfonds. Het bestuur heeft een missie en visie gedefinieerd.

Missie

Het bestuur ziet het voeren van een solide beleid als missie, dat gericht is op zekerheid en continuïteit op de lange termijn voor alle belanghebbenden bij het pensioenfonds.

Visie

Het beleid richt zich op voldoende rendement tegen aanvaardbare risico's, een kostenefficiënte werkwijze en organisatie en een open communicatie aan alle verzekerden en andere belanghebbenden.

Organisatie

Bestuur

Het bestuur bestaat volgens de statuten uit drie vertegenwoordigers van de werkgever, twee vertegenwoordigers van de deelnemers en één vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden. Op 2 juni 2020 is de samenstelling van het bestuur als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Dagelijkse functie	Einde zittingsduur
N. Mol	voorzitter	werkgever	extern	30 juni 2021
M. Lind	secretaris	werkgever	extern	1 januari 2023
R. Joop	penningmeester	deelnemers	financial manager	1 augustus 2023
L.F. Jongepier	lid	deelnemers	business controller	15 november 2020
aspirant-lid	lid	werkgever		
aspirant-lid	lid	pensioengerechtigden		

Pensioenbureau

In de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden wordt het bestuur ondersteund door het pensioenbureau. Het pensioenbureau verzorgt de pensioenadministratie, de financiële administratie en de bestuursondersteuning.

Op 2 juni 2020 zijn de volgende personen bij het pensioenbureau werkzaam:

Naam	Functie
P.J. van Schijndel	directeur
M.A. van Leeuwen Boomkamp	secretariële ondersteuning
E.P.C. Schumm	pensioenadministrateur
N.B.M. Vooren	intern actuaaris

Dagelijkse leiding

De dagelijkse leiding van het pensioenfonds wordt gevormd door de voorzitter van het bestuur en de directeur.

Verantwoordingsorgaan

In het verantwoordingsorgaan zijn de deelnemers en de pensioengerechtigden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd. De werkgever heeft geen zetel. De samenstelling van het verantwoordingsorgaan is op 2 juni 2020 als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Einde zittingsduur
R. Zuurmond	voorzitter	pensioengerechtigden	4 juni 2023
M.L. Walschots	secretaris	pensioengerechtigden	25 oktober 2022
H. Postma	lid	deelnemers	24 mei 2023
A.P.M. Sanders	lid	pensioengerechtigden	20 juli 2020
J.E. Schilt	lid	deelnemers	16 mei 2021
F.M. van der Steen	lid	pensioengerechtigden	12 november 2023
P. Vermeij	lid	pensioengerechtigden	4 juni 2023

De belangrijkste taak van het verantwoordingsorgaan is een oordeel geven over het handelen van het bestuur, het uitgevoerde beleid en toekomstige beleidskeuzes. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan op een aantal gebieden adviesrecht. Het bestuur en verantwoordingsorgaan vergaderen ten minste twee maal per jaar gezamenlijk.

Intern toezicht

Het intern toezicht beoordeelt of het bestuur procedures juist volgt en zorgvuldig tot besluitvorming komt. Het ziet daarbij toe op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Het intern toezicht bij het pensioenfonds wordt verzorgd in de vorm van een jaarlijkse visitatie door drie onafhankelijke personen.

Sleutelfuncties

De implementatie van IORP II heeft geleid tot de volgende inrichting van sleutelfuncties in het pensioenfonds.:

Sleutelfunctie	Houder sleutelfunctie
risicobeheerfunctie	N. Mol
actuariële functie	R.K. Sagoenie
interne auditfunctie	M. Lind

Compliance officer

De compliance officer bewaakt dat het pensioenfonds voldoet aan de voor het pensioenfonds van toepassing zijnde actuele wet- en regelgeving. De heer Lind is als compliance officer aangesteld. Hij heeft het volgende verklaard: “Als compliance officer heb ik vastgesteld dat de bestuursleden, de leden van het verantwoordingsorgaan, de medewerkers pensioenbureau en de leden van de visitatiecommissie hebben verklaard dat zij de gedragscode in 2019 hebben nageleefd. In 2019 zijn er 2 meldingen nevenfuncties en 4 meldingen geschenken aan mij als compliance officer gedaan. Deze zijn als niet conflicterend met de belangen van het pensioenfonds beoordeeld. Tevens zijn er geen aanwijzingen dat het pensioenfonds in 2019 met compliance incidenten te maken heeft gehad. Indien tevens de maatschappelijke ontwikkelingen en de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving in ogenschouw worden genomen is er voor mij als compliance officer aanleiding om twee aanbevelingen te doen:

- Het evalueren van de bestaande gedragscode in 2020.
- Het jaarlijks bespreken van de gedragscode met de belangrijkste uitbestedingspartij van het fonds, Northern Trust.

Het pensioenfonds neemt de juiste stappen om ook in de toekomst te blijven voldoen aan de wet- en regelgeving. Als onderdeel van de gedragscode melden de leden van het bestuur, de leden van het verantwoordingsorgaan en de medewerkers pensioenbureau hun nevenfuncties en relatiegeschenken. De opgegeven nevenfuncties en relatiegeschenken hebben, naar mijn mening als compliance officer, geen negatieve invloed op het fonds. Hierbij is specifiek gelet op mogelijke belangenverstremeling die uit de nevenfuncties zou kunnen voortkomen.”

Externe dienstverleners

Het beheren van de beleggingen is in z'n geheel uitbesteed aan Northern Trust Global Investments Limited, een grote internationale vermogensbeheerder. De bewaarneming van de aandelen en obligaties is toevertrouwd aan The Northern Trust Company (custodian). Het bestuur heeft Milliman Pensioenen v.o.f. als actuaaris aangesteld en BDO Audit & Assurance B.V. als accountant van het pensioenfonds.

Kerncijfers

(alle bedragen in 1.000 euro)

	2019	2018	2017	2016	2015
Aantal verzekerden per groep					
Deelnemers	453	439	439	440	441
Gewezen deelnemers	1.501	1.520	1.573	1.635	1.681
Pensioengerechtigden	1.478	1.479	1.466	1.449	1.437
	3.432	3.438	3.478	3.524	3.559
Toeslagverlening per 1 januari	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Pensioenuitvoering					
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	4.039	3.884	3.857	3.424	3.246
Kostendeekkende premie	3.896	3.813	3.659	3.546	3.260
Gedempte premie	3.443	3.161	2.903	P.M.	P.M.
Pensioenuitvoeringskosten	678	671	638	648	642
Pensioenuitkeringen	15.394	15.688	16.122	16.331	16.535
Vermogenssituatie ultimo boekjaar					
Algemene reserve	21.063	15.145	34.335	15.755	24.841
Technische voorzieningen	349.790	325.929	332.760	348.940	339.299
Dekkingsgraad actueel	106,0%	104,6%	110,3%	104,5%	107,3%
Beleidsdekkingsgraad	104,2%	109,8%	109,6%	100,1%	107,3%
Reële dekkingsgraad	84,8%	90,3%	89,8%	82,4%	87,9%
Gemiddelde rente	0,62%	1,26%	1,37%	1,24%	1,59%
Beleggingsportefeuille					
Aandelen	132.889	114.070	132.756	136.097	131.145
Vastrentende waarden	215.015	208.406	215.120	207.649	211.176
Beleggingsperformance (vóór aftrek kosten)					
Beleggingsrendement	13,0%	-3,8%	4,9%	4,6%	5,2%
Benchmark (MSCIEMU en Barclays)	12,7%	-4,0%	4,7%	4,3%	5,1%

Belangrijkste ontwikkelingen in 2019

Ontwikkeling financiële positie

Het pensioenfonds kende in 2019 een positief resultaat. De actuele dekkingsgraad steeg van 104,6% per 31 december 2018 naar 106,0% per 31 december 2019.

De beleidsdekkingsgraad (de gemiddelde dekkingsgraad over de laatste 12 maanden) kende een daling van 109,8% per 31 december 2018 naar 104,2% per 31 december 2019.

Geen verhoging van de pensioenen

Het wel of niet toekennen van een toeslag op de pensioenen hangt af van de financiële positie van het pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is momenteel te laag om een toeslag te kunnen verlenen. De pensioenen zijn daarom op 1 januari 2020 niet verhoogd.

Als er een toeslag wordt toegekend dan wordt gekeken naar de verhoging van de prijzen (een prijsindexcijfer). De prijsindex bedroeg over het afgelopen jaar 1,7%. Omdat er in de afgelopen jaren geen ruimte was voor verhoging groeide de maximale toeslagachterstand per 1 januari 2020 tot in totaal 16,7% (1 januari 2019: 14,8%).

Het bestuur in 2019

Het bestuur werkt met een bestuurlijke jaarplanning en een totaaloverzicht van alle beheers- en bewakingsmaatregelen. Op deze wijze zorgt het bestuur ervoor dat alle relevante aspecten van het besturen van het pensioenfonds worden behandeld. Dit betreft onder andere:

- de behandeling van alle onderwerpen die horen bij de aandachtsgebieden welke de gehele bedrijfsvoering van het fonds weerspiegelen;
- de monitoring van alle beheers- en bewakingsmaatregelen vanuit het integraal risicomanagement;
- de beoordeling van alle verantwoordingsrapportages;
- de evaluatie van de opzet en van de beleidsdocumenten van enkele aandachtsgebieden.

Daarnaast zijn er meerdere onderwerpen aan de orde geweest. Onderstaand zal dit nader worden weergegeven.

Governance

Per 1 augustus 2019 liep de zittingstermijn van de heer Joop af. De heer Joop is vertegenwoordiger van de werknemers en is in 2019 herbenoemd door het bestuur.

De twee vacatures die het pensioenfonds kende in 2019 zijn ingevuld met aspirant-bestuursleden.

Speciale aandacht was er in 2019 voor de volgende onderwerpen:

- Het bestuur heeft een zelfevaluatie gehouden.
- De implementatie van IORP II heeft geleid tot de inrichting van sleutelfuncties in het pensioenfonds. In de loop van 2019 is gebleken dat DNB zich niet kon vinden in de gekozen oplossing. Er is een discussie ontstaan tussen de Pensioenfederatie (als vertegenwoordiger van alle pensioenfonds) en DNB / ministerie, vanwege de veranderde interpretatie door DNB van de wetgeving omtrent de sleutelfuncties. Het gevolg hiervan is dat veel pensioenfonds moeite hebben met een optimale invulling van de functies. De discussie is nog niet afgerond.
- Er is een verdiepingsslag gemaakt in het integraal risicomanagement. Dit heeft geleid tot een uitbreiding van het beleidsdocument, de risicoanalyses en de set van beheers- en bewakingsmaatregelen.
- In 2018 is een update geweest van de Code Pensioenfonds. Het bestuur heeft een self-assessment uitgevoerd om vast te stellen wat gewijzigd is en om te zien waaraan het pensioenfonds (niet) voldoet.
- Aan het begin van 2019 is een periodiek overleg met DNB geweest. DNB wenst het overleg, dat in 2019 voor het eerst is geweest, jaarlijks te doen. In het overleg is gesproken over de bestuurssamenstelling, de risicoscores van het pensioenfonds en de inrichting van de sleutelfuncties.
- Als gevolg van de periodieke evaluaties op de verschillende gebieden door het bestuur zijn meerdere formele documenten aangepast. Enkele voorbeelden zijn de ABTN, de statuten, het beleggingsbeleid en het gegevensbeschermingsbeleid.

Aanvullend zijn de volgende aspecten te benoemen:

- Het pensioenfonds voert een integere bedrijfsvoering. Onderdelen hiervan zijn een adequate AO/IC, beleidsvorming vanuit de doelstellingen van het pensioenfonds en evenwichtige belangenbehartiging, adequaat risicomanagement (beheersing van risico's) en openheid over het beleid.
- De aanbevelingen van de visitatiecommissie, actuaris en accountant zijn allemaal behandeld.
- Het pensioenfonds is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.
- Er is sprake van een bij het pensioenfonds passende beloningsstructuur. De externe leden van het bestuur en de vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden ontvangen een vaste vergoeding voor hun bestuurslidmaatschap die gerelateerd is aan de mate van deskundigheid, vaardigheden, verantwoordelijkheid en tijdsbesteding. Gepensioneerde leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen een vacatievergoeding per vergadering en een kilometervergoeding voor reizen. Werkgevers- en deelnemersvertegenwoordigers in beide organen die een dienstverband hebben met de werkgever ontvangen geen vergoeding.
- Alle verbonden personen van het pensioenfonds hebben de gedragscode ondertekend en ondertekenen jaarlijks een verklaring inzake naleving van de gedragscode.
- Er zijn geen klachten ontvangen in 2019.

Code pensioenfonds

In 2018 is door de Pensioenfederatie een aangepaste 'Code Pensioenfonds 2018' uitgebracht. Deze vervangt de in 2013 opgestelde code. Het bestuur heeft de code begin 2019 geanalyseerd. De code pensioenfonds wordt door het pensioenfonds nageleefd met de beste intenties. Voor het bestuur zit de waarde ervan in de dialoog en afgewogen besluitvorming, meer dan in het naleven van de letter van de code. De aangepaste code heeft geleid tot enkele aanpassingen ten aanzien van de acties en activiteiten van het verantwoordingsorgaan (zelfevaluatie, evaluatie leden en competentievisie).

Zaken waarvan het pensioenfonds van de code afwijkt, zijn:

- De zelfevaluatie van het bestuur is een continu proces. Daarbij wordt geen gebruik gemaakt van externe hulp, omdat het niet in waarde toevoegt en tot hogere kosten leidt (norm 28).
- Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit in het bestuur. Het houdt daarbij rekening met diversiteit zoals opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, leeftijd en geslacht. Dit is nader beschreven in de beleidsdocumenten met betrekking tot de werving en selectie van leden voor het bestuur respectievelijk het verantwoordingsorgaan. Diversiteit met betrekking tot leeftijd en geslacht is in de huidige samenstelling van het bestuur deels aanwezig (één bestuurder jonger dan 40 jaar) en in het verantwoordingsorgaan niet aanwezig (norm 33).

Financiële opzet

In 2019 is van de financiële opzet het financieel crisisplan geëvalueerd. De evaluatie gaf aanleiding tot een update van het financieel crisisplan zonder dat dit inhoudelijke aanpassingen betekende.

Het jaar 2019 betekende het derde en laatste jaar van de driejarige premieperiode van de CDC-regeling. Dit jaar heeft het bestuur met ondersteuning van het pensioenbureau veelvuldig overleg gehad met de sociale partners om de pensioenpremie voor de komende drie jaar (2020-2022) vast te stellen. De sterk gedaalde rekenrente in het derde kwartaal van 2019 zorgde voor een flinke stijging van de pensioenpremie. Dit proces is in januari 2020 afgerond, waarbij de pensioenpremie hoger is geworden en tegelijkertijd de pensioenregeling is versoerd. De pensioenpremie is vastgesteld op 40,2%, waarbij de werkgever 2/3^e deel betaalt en de werknemer 1/3^e deel. Omdat de hoogte van deze premie niet voldoende is om de bestaande pensioenregeling te financieren is de pensioenregeling versoerd door een verlaging van het opbouwpercentage van 1,825% naar 1,75%.

Jaarlijks voert het pensioenfonds een haalbaarheidstoets uit. Dit betekent dat er voor het gehele pensioenfonds een prognose van 60 jaar wordt gemaakt, waarbij gekeken wordt hoe hoog het pensioenresultaat is na 60 jaar. Het pensioenresultaat is de mate waarin het pensioenfonds in staat is om de inflatie te kunnen volgen (koopkrachtbehoud). Conform de wet dient vervolgens een aantal ondergrenzen te worden vastgesteld. Dit leidde in 2015 bij de uitvoering van de (eerste) aanvangshaalbaarheidstoets tot de volgende ondergrenzen aan het pensioenresultaat:

- vanuit de evenwichtssituatie gemiddeld een pensioenresultaat van 85%;
- vanuit de feitelijke financiële situatie gemiddeld een pensioenresultaat van 81%;
- maximale afwijking van het gemiddelde 25% (slechtweersscenario).

Ieder jaar wordt de haalbaarheidstoets opnieuw uitgevoerd. Net als in voorgaande jaren waren de uitkomsten in 2019 binnen de vastgestelde grenzen. De uitkomst in 2019 was een verwacht pensioenresultaat van 96,1% (2018: 97,9%) vanuit de feitelijke financiële positie.

Tevens wordt het herstelplan jaarlijks geactualiseerd. Het herstelplan 2019 laat zien dat het pensioenfonds op eigen kracht en zonder extra maatregelen in staat is om binnen de maximale termijn van 10 jaar weer voldoende eigen vermogen op te bouwen.

Beleggingen

Het pensioenfonds kent een passief beleggingsbeleid. Het totaal beleggingsrendement was in 2019 13,0% (2018: +/- 3,8%).

In 2018 heeft het bestuur een onderzoek uitgevoerd naar de beleggingscategorie 'hypotheek'. Op basis van dit onderzoek had het bestuur besloten om niet in deze beleggingscategorie te gaan beleggen. In 2019 is het onderzoek geëvalueerd. Dit leidde tot de bevestiging om niet te beleggen in hypotheek, omdat de argumenten hiervoor niet waren gewijzigd.

Verder is aandacht besteed aan 'Verantwoord beleggen'. Het bestaande beleggingsbeleid geeft voldoende invulling aan maatschappelijk verantwoord beleggen. Dit is in 2019 nader vastgelegd in het beleidsdocument Beleggingsbeleid.

Vermogensbeheer

Als gevolg van het passieve beleggingsbeleid enerzijds en de eenvoudige structuur van de beleggingen anderzijds is het vermogensbeheer zeer transparant. Het volgen van de beleggingsresultaten en ook het volgen van de kwaliteit van dienstverlening door de vermogensbeheerder is eenvoudig. In 2019 is een marktonderzoek uitgevoerd ten aanzien van de uitvoering van het vermogensbeheer. Na een vergelijking met drie andere partijen heeft het bestuur besloten om bij Northern Trust te blijven.

De uitbesteding van het vermogensbeheer betekent dat het pensioenfonds geen rechtstreeks zicht heeft en geen directe controle uitvoert op de processen van de externe dienstverleners. Het bestuur stelt daarom kwaliteitseisen aan de organisatie. Afspraken met hen worden periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

De dienstverlening van zowel de vermogensbeheerder als de custodian worden gecertificeerd (SOC-verklaringen). KPMG heeft in 2019 als onafhankelijke instelling beoordeeld of het kwaliteitssysteem aan de gestelde normen voldoet. Uit de SOC-rapportages blijkt dat alle processen in overeenstemming met de omschreven procedures worden uitgevoerd. Er zijn geen afwijkingen geconstateerd die nadelig van invloed kunnen zijn voor de dienstverlening aan het pensioenfonds. Tevens is naar de volledigheid van de beschreven processen gekeken.

Pensioen- en financieel beheer

De pensioen- en financiële administratie zijn niet uitbesteed, maar worden volledig in eigen beheer uitgevoerd door het pensioenbureau. De reguliere werkzaamheden van het pensioenbureau zijn naar volle tevredenheid uitgevoerd. Er hebben zich geen calamiteiten of bijzonderheden voorgedaan.

Het pensioenfonds heeft in 2019 gewerkt aan (het proces van) de vaststelling van de nieuwe CDC-premie voor de periode 2020-2022. De premie is vanaf 1 januari 2020 gewijzigd en ook is per deze datum de pensioenregeling aangepast.

Op het pensioenbureau is de overstap naar andere software voor de uitkeringenadministratie per 1 januari 2019 volledig geïmplementeerd.

In 2019 is met de leverancier van de software voor de verzekerdenadministratie gesproken over een upgrade van de software. De uitvoering van de upgrade zal begin 2020 worden verzorgd.

In 2019 zijn door de Commissie Parameters nieuwe parameters gepubliceerd die door pensioenfondsen vanaf 1 januari 2020 moeten worden gebruikt. Naar aanleiding van deze publicatie én de renteontwikkeling is in de tweede helft van 2019 een extra analyse uitgevoerd om de hoogte van de kritieke dekkingsgraad vast te stellen.

Het pensioenfonds verstrekt, naast schriftelijke en mondelinge informatie, ook informatie via de website. Op de website zijn de geldende statuten en pensioenreglementen met bijbehorende pensioenbrochures gepubliceerd. Tevens zijn er het uitgebrachte pensioennieuws, de actuele informatie over de toeslagen en de beleidsdekkingsgraad te vinden.

Aan alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden is in 2019 hun jaarlijkse uniform pensioenoverzicht verzonden, aan alle gewezen partners hun vijfjaarlijkse overzicht. In juni 2019 is het pensioennieuws uitgebracht. Tot slot kunnen alle (gewezen) deelnemers en gepensioneerden hun pensioenaanspraken terugvinden in het Pensioenregister (www.mijnpensioenoverzicht.nl).

Het beleid in 2019

Pensioenbeleid

In 2019 zijn er twee pensioenregelingen waarin nog deelnemers kunnen toetreden (Rexel Nederland Regeling en Hagemeyer Regeling). Beide regelingen zijn in 2019 niet gewijzigd.

De regelingen bieden dekking ingeval van pensionering, overlijden of arbeidsongeschiktheid tijdens het dienstverband met de werkgever:

- een ouderdomspensioen dat wordt uitgekeerd vanaf de pensioendatum (68 jaar);
- een partnerpensioen dat wordt uitgekeerd na het overlijden;
- een wezenpensioen dat wordt uitgekeerd na het overlijden;
- voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid.

De Rexel Nederland Regeling is een collectief beschikbare premieregeling, waarbij de premie voor drie jaar is vastgesteld. Indien in enig jaar de premie minder bedraagt dan benodigd (met inachtneming van de reserve pensioenpremie) dan zal de opbouw in dat jaar worden verlaagd. De reguliere opbouw van ouderdomspensioen is 1,825% per jaar en de pensioenleeftijd is 68 jaar. Voor het partnerpensioen vindt opbouw plaats ter grootte van 70% van het ouderdomspensioen. De toeslagverlening is voorwaardelijk en is maximaal de prijsindex. Daarnaast geldt een gemaximeerd pensioengevend salaris dat gelijk is aan het maximale WIA-grenssalaris (€ 55.927 in 2019).

De Hagemeyer Regeling kent een opbouw van ouderdomspensioen van 1,875% over de pensioengrondslag. De pensioenleeftijd is 68 jaar. Voor het partnerpensioen vindt opbouw plaats ter grootte van 70% van het ouderdomspensioen. De toeslagverlening is voorwaardelijk en is maximaal de prijsindex. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op het bij ministeriële regeling gepubliceerde bedrag (€ 107.593 in 2019).

Per 1 januari 2020 is de Rexel Nederland Regeling versoepeld. De reguliere opbouw van ouderdomspensioen is verlaagd van 1,825% naar 1,75%.

Mutatieoverzicht deelnemers

Het verzekerdenbestand voor alle pensioenregelingen samen heeft zich in het boekjaar als volgt ontwikkeld:

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal 2019	Totaal 2018
Stand per 1 januari	439	1.520	1.479	3.438	3.478
Toetreding	45	0	0	45	39
Pensionering	0	-31	31	0	0
Overlijden	0	-6	-63	-69	-75
Uitdiensttreding	-33	33	0	0	0
Waardeoverdracht	0	-4	0	-4	-10
Afkoop	0	-9	-1	-10	-16
Toekenning nabestaandenpensioen	0	0	33	33	24
Overige oorzaken	2	-2	-1	-1	-2
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	453	1.501	1.478	3.432	3.438

Premiebeleid

Op enkele deelnemers na kennen alle deelnemers van het pensioenfonds een pensioenopbouw volgens de Rexel Nederland Regeling. Deze regeling is een zogenaamde CDC-regeling. Dit is een pensioenregeling waarbij de pensioenpremie qua hoogte vaststaat voor een bepaalde periode, in dit geval voor drie jaar.

Uit de pensioenpremie dient de beoogde pensioenopbouw volgens het pensioenreglement te worden gefinancierd. Wanneer de pensioenpremie hoger is dan de kostendeekkende premie (of gedempte premie als die hoger is), dan wordt het meerdere toegevoegd aan de reserve pensioenpremie. Is de pensioenpremie lager dan de kostendeekkende premie (of gedempte premie als die hoger is), dan wordt het tekort onttrokken aan de reserve pensioenpremie. Blijkt er dan nog steeds een tekort voor een volledige opbouw, dan zal de pensioenopbouw in dat jaar worden verlaagd.

De reserve pensioenpremie wordt gevormd gedurende de driejaarsperiode van de vaste premieafpraak. Aan het einde van de driejaarsperiode wordt de aanwezige reserve pensioenpremie toegevoegd aan de algemene reserve. In afwijking van het beleid heeft het bestuur besloten om de reserve pensioenpremie eind 2019 niet toe te voegen aan de algemene reserve, maar aan te wenden voor eventuele premietekorten in de komende drie jaar. De nieuwe periode eindigt per 31 december 2022. De pensioenpremie is gelijk aan 40,2% van de pensioengrondslag.

Een kleine gesloten groep deelnemers valt onder de Hagemeyer Regeling. Deze pensioenregeling is niet gewijzigd. De te betalen pensioenpremie is gelijk aan de zuiver kostendeekkende premie.

Toeslagbeleid

Het pensioenfonds heeft een voorwaardelijke toeslagregeling. Bij de voorwaardelijke toeslagverlening wordt op de pensioenen toeslag verleend van maximaal de consumentenprijsindex (alle huishoudens, afgeleid). Het bestuur heeft in zijn beleidsvoornemen kaders aangegeven die het uitgangspunt zijn voor de beslissing over toeslagverlening. Als de beleidsdekkingsgraad zich onder de 120% bevindt wordt er geen toeslag verleend. Omdat de beleidsdekkingsgraad ultimo 2019 104,2% is, heeft het bestuur per 1 januari 2020 geen toeslag verleend.

De prijsindex bedroeg 1,7%. Omdat er ook in de afgelopen jaren geen ruimte was voor toeslagverlening, groeit daarmee de maximale toeslagachterstand tot in totaal 16,7%. Bij een structureel herstel, zoals in het beleid is beschreven, kan het bestuur besluiten om de achterstand in de toeslagverlening weer in te halen.

Het pensioenfonds heeft de ambitie om een toeslag te kunnen bieden die gelijk is aan de stijging van het consumentenprijsindexcijfer. Dit dient binnen een acceptabel risiconiveau gerealiseerd te worden. Voor deze toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De huidige financiële positie maakt het naar verwachting niet mogelijk om deze ambitie in de komende jaren te realiseren.

Beleggingsbeleid

Om de geformuleerde beleggingsdoelstelling bij een acceptabel risiconiveau te bereiken, is een strategische norm en een bandbreedte vastgesteld voor de verdeling van de beleggingen. De verdeling en bandbreedte zijn als volgt:

Beleggingscategorie	Norm	Minimaal	Maximaal
Aandelen	37,5%	34,5%	40,5%
Vastrentende waarden	62,5%	59,5%	65,5%

De aandelenportefeuille bestaat uit in Euro genoteerde aandelen in de EMU landen. De vermogensbeheerder heeft de opdracht om de “MSCI EMU”-index te volgen.

De vastrentende waarden zijn gesplitst in:

- De Zuid-Europese landen. Er is een (afgesplitste) portefeuille met obligaties uit de landen Italië, Spanje en Portugal. De obligaties worden aangehouden tot de einddatum. Hierin vinden geen nieuwe aankopen meer plaats. Deze afgesplitste portefeuille wordt dus geleidelijk afgebouwd.
- De Noord-Europese landen. De vermogensbeheerder heeft de opdracht om de “Barclays’ Euro-Aggregate: Treasury DE, FR, NL, BE, AT & FI only”-index te volgen.

Herallocatiebeleid. Het herallocatiebeleid is bedoeld om de strategische normverdeling van het belegde vermogen zoveel mogelijk op het gewenste niveau te handhaven. Dit vindt plaats door de strategische normverdeling van de portefeuille binnen de bandbreedtes te blijven volgen. Indien onvoorziene omstandigheden zich manifesteren kan de herallocatie tijdelijk worden opgeschort. Het bestuur neemt hierover een discretionaire beslissing.

Derivatenbeleid. De vermogensbeheerder maakt beperkt gebruik van derivaten puur om de indices te kunnen blijven volgen. De vermogensbeheerder mag binnen het mandaat gebruik maken van futures op aandelen om kleine sommen geld, tot een maximum van 5% van de portefeuillewaarde, efficiënt als aandelen te kunnen beleggen. De bedoeling hiervan is mede om dividenden te herinvesteren tussen het moment dat het dividend wordt toegekend en het moment dat het dividend daadwerkelijk wordt uitgekeerd.

Rentebeleid. Het rentebeleid is vormgegeven door bij de vaststelling van de strategische normverdeling van de beleggingsportefeuille rekening te houden met de waarde van de vastrentende waarden (obligatieportefeuilles) en de contante waarde van toekomstige pensioenuitkeringen. Er wordt een berekening gemaakt van enerzijds de waarde van de obligatieportefeuille en anderzijds de contante waarde van de verwachte pensioenuitkeringen. Indien blijkt dat de contante waarde van de pensioenuitkeringen in de eerste 10 jaar plus één derde van de contante waarde van de pensioenuitkeringen na 10 jaar niet meer door de obligatieportefeuille worden gedekt, zal de strategische normverdeling opnieuw worden vastgesteld.

Valutabeleid. De strategie van het pensioenfonds is om niet te beleggen in vreemde valuta.

Verantwoord beleggen

De uitgangspunten van het beleggingsbeleid worden jaarlijks besproken met het verantwoordingsorgaan. Het bestuur is zich ervan bewust dat het als belegger een verantwoordelijke rol heeft in de maatschappij. Het pensioenfonds belegt conform de eisen die de wetgeving stelt ten aanzien van duurzaam beleggen. In de pensioensector wordt voor wat betreft het beleggingsbeleid veel aandacht gevestigd op aspecten als milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Er wordt belegd conform de eisen die de wetgeving stelt ten aanzien van verantwoord beleggen. Er is geen sprake van een actief beleid. Het pensioenfonds heeft voor de gehele beleggingsportefeuille gekozen voor passief beleggen. Het beleggingsbeleid betekent ten aanzien van verantwoord beleggen het volgende:

- Het pensioenfonds belegt alleen in de Eurozone, voor zowel vastrentende waarden als zakelijke waarden. Dit betekent dat dit ten aanzien van verantwoord beleggen al een grote inkadering is van het beleggingsuniversum.
- Het pensioenfonds belegt qua vastrentende waarden alleen in staatsobligaties, waarmee sprake is van een verdere inkadering ten aanzien van verantwoord beleggen.

Risicomanagementbeleid

Het pensioenfonds heeft haar risicomanagementbeleid volledig geformaliseerd en gestructureerd. In 2019 is het risicomanagementbeleid verder uitgebreid. De aanpassingen betroffen het uitbreiden van het aantal beschreven risico's, het vaststellen van de risicobereidheid op een lager niveau en de waardering van kansen en risico's verbeteren.

Meest significante risico's. Uit de risicoanalyses blijkt dat er drie risico's als significant zijn te beschouwen: het renterisico en het looptijdenrisico (beide in het kader van matching) en het marktrisico (vastrentende waarden en aandelen). De overige risico's zijn beperkt of laag. Dit is hetzelfde beeld als in de afgelopen jaren.

Deze risico's zijn allemaal financiële risico's, welke helder zijn en bewust worden gelopen. De wijze waarop met deze risico's wordt omgegaan is verdisconteerd in het strategische beleggingsbeleid. Daarbij is een balans gezocht tussen korte termijn solvabiliteit enerzijds en lange termijn gewenste toeslagverlening anderzijds.

Risicobereidheid. De voor het pensioenfonds geldende risicobereidheid is 'laag'. Het huidige strategische beleggingsbeleid sluit aan op deze risicohouding, hetgeen tot uiting komt in de hoogte van het vereist eigen vermogen en in de ondergrenzen die met behulp van de haalbaarheidstoets zijn vastgesteld. De genoemde financiële risico's zijn sluitend bij de risicohouding.

Impact van verwezenlijking meest significante risico's. Ieder jaar voert het pensioenfonds een impactanalyse uit. Deze financiële analyse geeft inzicht in het effect van een stijging / daling van zowel de rente als het rendement op zakelijke waarden op de hoogte van de dekkingsgraad. Daarnaast zijn in 2019 scenarioanalyses uitgevoerd, waar de ontwikkeling van de dekkingsgraad in de komende 10 jaar is onderzocht en waarbij naar verschillende scenario's is gekeken. Hiermee wordt de gevoeligheid van marktbevingen op de technische voorzieningen, de beleggingen en de dekkingsgraad inzichtelijk gemaakt.

Belangrijke risico's afgelopen boekjaar. De belangrijkste financiële risico's zijn het renterisico en het aandelenrisico. Deze risico's worden bewust gelopen om een mate van toeslagverlening in de toekomst na te streven. Dit komt ook tot uitdrukking in de resultaten van het pensioenfonds. In 2019 was er sprake van een positief resultaat op intrest van € 5.374.092 en in 2018 een negatief resultaat van € 23.324.329.

Financiële ontwikkelingen in 2019

(alle bedragen in 1.000 euro)

Financiële positie per 31 december 2019

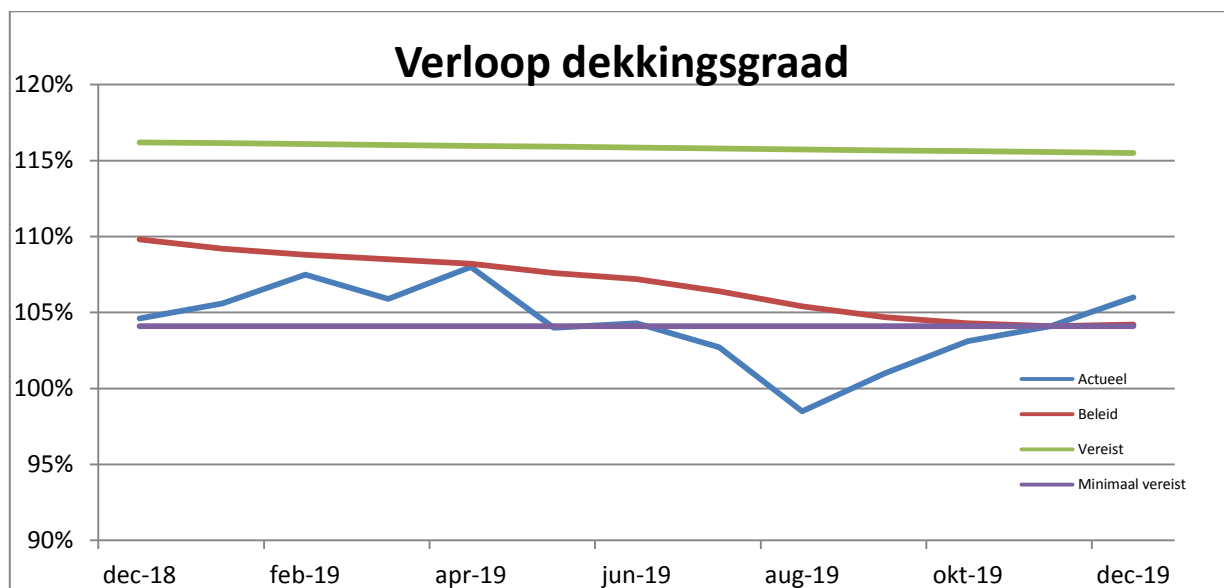
De financiële positie van het pensioenfonds wordt gemeten door de beleidsdekkingsgraad. Dit is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Per 31 december 2019 is deze gelijk aan 104,2% tegenover een beleidsdekkingsgraad per 31 december 2018 van 109,8%.

Daarnaast dient jaarlijks de reële dekkingsgraad te worden vastgesteld. De reële dekkingsgraad houdt bij de berekening van de technische voorzieningen rekening met toekomstige toeslagen over de opgebouwde pensioenen. De reële dekkingsgraad geeft daardoor de verhouding weer tussen het actueel aanwezige vermogen en het vermogen dat nodig is om – bovenop de nominale pensioenverplichtingen – ook de voorwaardelijke toeslagen op het niveau van de prijsontwikkeling te kunnen verstrekken.

Een reële dekkingsgraad van 100% houdt dus in dat een pensioenfonds voldoende in kas heeft om niet alleen de nominale pensioenverplichtingen, maar ook de voorwaardelijke toeslagen te kunnen financieren. Aan het eind van 2019 bedraagt de reële dekkingsgraad 84,8% (2018: 90,3%).

Omdat het pensioenfonds per 31 december 2018 nog steeds een lagere beleidsdekkingsgraad had dan het vereist eigen vermogen van 116,2%, heeft het pensioenfonds in 2019 zijn herstelplan geactualiseerd.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad, de beleidsdekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraden is in 2019 als volgt:

Belegd vermogen. De verdeling van het belegd vermogen aan het einde van het jaar was als volgt:

Beleggingscategorie	2019		2018	
	Bedrag	Procent	Bedrag	Procent
Aandelen	132.889	38,2%	114.070	35,4%
Obligaties Noord-Europese landen	185.828	53,4%	167.019	51,8%
Obligaties Zuid-Europese landen (afgesplitste portefeuille)	29.187	8,4%	41.387	12,8%
Totaal	347.904	100,0%	322.476	100,0%

Technische voorzieningen. De opbouw van de technische voorzieningen aan het einde van het jaar was als volgt:

	2019	2018
Deelnemers	34.174	26.033
Gewezen deelnemers	99.156	86.184
Pensioengerechtigden	216.460	213.712
	<hr/>	<hr/>
	349.790	325.929
	<hr/>	<hr/>

Ontwikkeling financiële positie. De financiële positie van het pensioenfonds ontwikkelde zich in 2019 als volgt:

	Vermogen (excl. reserve pensioenpremie)	Technische voorzieningen	Dekkingsgraad actueel
Stand per 1 januari 2019	341.074	325.929	104,6%
Premies	4.039	3.175	0,3%
Mutatie reserve pensioenpremie	-142	0	-0,1%
Beleggingsopbrengsten	40.539	-746	12,6%
Uitkeringen	-15.315	-15.323	0,9%
Wijziging marktrente	0	37.090	-12,6%
Overig	658	-335	0,3%
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december 2019	370.853	349.790	106,0%
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

Analyse van het resultaat van het boekjaar

Het pensioenfonds kende in 2019 een positief resultaat van 6.060 (2018: een negatief resultaat van 19.120). Ieder jaar wordt het behaalde resultaat geanalyseerd. Het resultaat opgesplitst naar bronnen ziet er als volgt uit:

Resultatenbron	2019	2018
Pensioenopbouw	143	71
Kosten	0	0
Intrest en toeslagverlening	5.374	-23.324
Overige	543	4.133
	<hr/>	<hr/>
Totaal	6.060	-19.120
	<hr/>	<hr/>

In de paragraaf ‘Actuariële analyse in 2019’ is een uitgebreide uiteenzetting van de resultaatbronnen te vinden.

In 2019 is besloten om geen toeslag te verlenen per 1 januari 2019. Het positieve resultaat op intrest en toeslagverlening komt met name door de behaalde beleggingsopbrengsten.

Het overige resultaat wordt vooral bepaald door het behaalde positieve resultaat op sterfte.

Beleggingsrendement

In 2019 hebben de aandelen positief gerendeerd. Daarnaast is in 2019 de marktrente gedaald, waardoor de waarde van de obligaties is gestegen. Dit heeft geleid tot een positief rendement op de obligaties. Over de totale portefeuille bedraagt het rendement in 2019 13,0%. De afzonderlijke rendementen waren als volgt:

Beleggingscategorie	Behaald rendement voor aftrek kosten	Benchmark voor aftrek kosten	Behaald rendement na aftrek kosten
Aandelen	26,2%	25,5%	26,1%
Obligaties Noord-Europese landen	4,8%	4,8%	4,7%
Obligaties Zuid-Europese landen (afgesplitste portefeuille)	10,6%	10,6%	10,5%
Totaal	13,0%	12,7%	12,9%

Op de obligatieportefeuilles is een rendement gelijk aan de indices behaald wat verwacht werd, omdat dit het beleid is. Op de aandelenportefeuille scoort het pensioenfonds boven de index. Dit wordt veroorzaakt door terugontvangen dividendbelasting wat mogelijk is voor Nederlandse stichtingen (zoals het pensioenfonds). Onder kosten wordt in het overzicht de beheerkosten (inclusief kosten bestuur) bedoeld.

Wettelijke premietoets

De Pensioenwet schrijft voor dat de door een pensioenfonds te ontvangen pensioenpremie ten minste gelijk dient te zijn aan de gedempte premie. De ontvangen pensioenpremie over boekjaar 2019 bedraagt 4.039. Hiervan is 142 toegevoegd aan de reserve pensioenpremie. De gedempte premie was in 2019 3.443. De ontvangen pensioenpremie onder aftrek van de toevoeging aan de reserve pensioenpremie was hoger dan de gedempte premie, waarmee is voldaan aan de wettelijke toets.

Het overschot op de gedempte premie wordt hoofdzakelijk verklaard door het verschil in gehanteerde rente. De gedempte premie is berekend op de gemiddelde rente over de jaren 2009 tot en met 2018. De ontvangen pensioenpremie onder aftrek van de toevoeging aan de reserve pensioenpremie is vastgesteld aan de hand van de rente van eind 2018. Deze rente was lager dan de gemiddelde rente over de jaren 2009 tot en met 2018. Hierdoor is de ontvangen pensioenpremie onder aftrek van de toevoeging aan de reserve pensioenpremie hoger dan de gedempte premie.

Pensioenuitvoeringskosten

De uitvoeringskosten bedroegen in 2019 678 (2018: 671). Uitgedrukt per deelnemer en pensioengerechtigde bedragen de uitvoeringskosten € 351,00 (2018: € 350,00). Zowel de kosten als het aantal deelnemers en pensioengerechtigden zijn licht gestegen. Per saldo is het bedrag per deelnemer en pensioengerechtigde bijna gelijk gebleven.

Bij de vaststelling van het gemiddelde bedrag van € 351,00 zijn conform de voorschriften de gewezen deelnemers buiten beschouwing gelaten. Als ook de gewezen deelnemers in aanmerking worden genomen bedragen de uitvoeringskosten € 198,00 (2018: € 195,00) per verzekerde. Dit grote verschil ontstaat omdat het pensioenfonds relatief veel gewezen deelnemers heeft.

Kosten vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer inclusief transactiekosten en bestuurskosten bedroegen 477 (2018: 436). Dit was 0,14% (2018: 0,13%) van het gemiddeld belegd vermogen. De toename wordt met name veroorzaakt door een stijging van de transactiekosten in 2019. De verklaring hiervoor is dat in 2019 meer aan- en verkopen van beleggingen hebben plaatsgevonden.

Een specificatie hiervan staat in de onderstaande overzichten.

2019	Beheerkosten	Transactie- kosten	Totaal
Aandelen	156	3	159
Vastrentende waarden	190	96	286
Totaal kosten per beleggingscategorie	346	99	445
Kosten bestuur	32	0	32
Totaal overige vermogensbeheerkosten	32	0	32
Totaal kosten vermogensbeheer	378	99	477

2018	Beheerkosten	Transactie- kosten	Totaal
Aandelen	141	1	142
Vastrentende waarden	192	74	266
Totaal kosten per beleggingscategorie	333	75	408
Kosten bestuur	28	0	28
Totaal overige vermogensbeheerkosten	28	0	28
Totaal kosten vermogensbeheer	361	75	436

De transactiekosten van de aandelen zijn de kosten die daadwerkelijk in rekening zijn gebracht. De transactiekosten van de obligaties zijn gebaseerd op een spread van 0,05% voor de AAA-staatsobligaties en een spread van 0,175% voor de overige obligaties.

Dwangsommen en boetes

In het afgelopen jaar zijn geen dwangsommen en boetes aan het pensioenfonds opgelegd. Bovendien is er geen bewindvoerder of curator aangesteld door de toezichthouder. Ten slotte is er geen aanwijzingsbeschikking aan het pensioenfonds afgegeven door de toezichthouder.

Oordeel actuaris

De actuaris is van oordeel dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132. Het pensioenfonds beschikt niet over het vereist eigen vermogen. Het aanwezig eigen vermogen is lager dan het vereist eigen vermogen.

Actuariële analyse over 2019

(alle bedragen in 1.000 euro)

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven:

	2019	2018
Resultaat op pensioenopbouw		
Beschikbaar voor pensioenopbouw	3.491	3.370
Benodigd voor pensioenopbouw	-3.175	-2.959
Vrijgevallen solvabiliteitstoelag	-173	-340
	<hr/>	<hr/>
	143	71
Resultaat op kosten		
Beschikbaar voor kosten	678	671
Gemaakte kosten	-678	-671
	<hr/>	<hr/>
	0	0
Resultaat op intrest en toeslagverlening		
Beleggingsresultaten	40.539	-13.811
Intresttoevoeging technische voorzieningen	706	796
Wijziging marktrente	-35.870	-10.308
Resultaat op toeslagverlening	-1	-1
	<hr/>	<hr/>
	5.374	-23.324
Overige resultaten		
Resultaat op waardeoverdrachten	-2	-45
Resultaat op sterfte	371	396
Resultaat op invalidering en revalidering	5	109
Resultaat op uitkeringen	14	-5
Resultaat op overige mutaties	-18	-88
Aanpassing sterftegrondslagen	0	2.933
Wijziging reservering wezenpensioen	0	493
Overige baten	173	340
	<hr/>	<hr/>
	543	4.133
Totaal saldo van baten en lasten	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
	6.060	-19.120

Verwachte ontwikkelingen het komende jaar

In 2020 zal er speciale aandacht zijn voor de volgende onderwerpen:

Aanpassing inrichting sleutelfuncties

In 2019 heeft het bestuur de sleutelfuncties ingericht. Als gevolg van de interpretatie van de wet- en regelgeving heeft DNB aangegeven niet akkoord te zijn met de gekozen oplossingsrichting. Het bestuur heeft in 2020 opnieuw stilgestaan bij dit onderwerp.

Beleid inzake IT

Het pensioenfonds heeft aan het eind van 2019 de start gemaakt met de opzet van IT-beleid. Dit is aan het begin van 2020 afgerond.

On-site onderzoek DNB

In de toezichtkalender van DNB voor ons pensioenfonds is aangekondigd dat er een on-site onderzoek zou plaatsvinden in het eerste kwartaal van 2020. Als gevolg van de Covid-19 virus uitbraak is dit onderzoek uitgesteld tot na de zomer.

ALM-studie

In 2016 is de laatste ALM-studie uitgevoerd. In 2020 zal een nieuwe ALM-studie worden uitgevoerd.

EigenRisicoBeoordeling

Een van de onderdelen van de aanpassing van de wet- en regelgeving als gevolg van de IORP II is de uitvoering van een EigenRisicoBeoordeling. Dit dient minimaal eens in de drie jaar plaats te vinden. Het bestuur heeft besloten om dit voor het eerst in de tweede helft van 2020 te doen.

Onderzoek toekomstbestendigheid pensioenfonds

In 2016 is het onderzoek 'Toekomstbestendigheid pensioenfonds' uitgevoerd. In de tweede helft van 2020 zal dit onderzoek opnieuw plaatsvinden.

Pensioenakkoord

Het bestuur volgt de ontwikkelingen op pensioengebied als gevolg van het gesloten pensioenakkoord. Vooralsnog constateert het bestuur dat de nadere uitwerking nog lang niet duidelijk en concreet is.

Covid-19 virus uitbraak

De hele wereld is geconfronteerd met de Covid-19 virus uitbraak. Na de afkondiging van een bijna lock-down door het kabinet heeft het pensioenfonds gekeken naar de voortzetting van de bedrijfsvoering. De analyse liet zien dat de bedrijfsvoering en de uitvoering niet in gevaar kwamen. De uitvoerende werkzaamheden (pensioenen vaststellen, communicatie, de uitkeringen en het vermogensbeheer) kunnen gewoon doorgaan. Verder is de volledige premiebetaling over het eerste kwartaal op tijd gedaan. De financiële positie kreeg een klap naar beneden als gevolg van de daling van de rente en de daling van de zakelijke waarden (aandelen). De toekomstige ontwikkeling is onzeker. Het pensioenfonds loopt qua uitvoering en qua financiële positie niet in direct gevaar. Het bestuur volgt de ontwikkelingen uiteraard goed.

Bussum, 2 juni 2020

Het bestuur

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is sinds 1 juli 2014 de wettelijke vertegenwoordiger van werkgevers, werknemers en ex-werknemers (al dan niet gepensioneerd). Het bestuur heeft de werkwijze van het verantwoordingsorgaan in de statuten vastgelegd; hierin zijn bepalingen opgenomen over de samenstelling, benoeming, taken, bevoegdheden en de werkwijze van het verantwoordingsorgaan. Ook zijn afspraken gemaakt over welke informatie het verantwoordingsorgaan zal ontvangen, de frequentie van het overleg met het bestuur en de te behandelen onderwerpen.

Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van z'n taakuitoefening in 2019 kennisgenomen van formele verantwoordingsdocumenten, te weten: het jaarverslag, de bevindingen van de externe accountant en actuaris, het rapport van de visitatiecommissie en de notulen van de gehouden bestuursvergaderingen.

Ultimo 2019 was het verantwoordingsorgaan als volgt samengesteld

Rinus Zuurmond	voorzitter
Rien Walschots	secretaris
Peter Vermeij	lid (namens pensioengerechtigden)
Arthur Sanders	lid (namens pensioengerechtigden)
Frans van der Steen	lid (namens pensioengerechtigden)
John Schilt	lid (namens deelnemers)
Henk Postma	lid (namens deelnemers)

Gedurende het verslagjaar zijn twee nieuwe leden toegetreden tot het verantwoordingsorgaan. Henk Postma heeft de ontstane vacature namens de actieve deelnemers ingevuld terwijl Frans van der Steen namens de gepensioneerden actief is. In dit jaar is de functie van secretaris overgegaan van Peter Vermeij naar Rien Walschots. Door het aflopen van de zittingstermijnen van Peter Vermeij en Rinus Zuurmond is hun functioneren binnen het verantwoordingsorgaan geëvalueerd. Beide heren zijn voor een nieuwe termijn van 4 jaar herbenoemd. Tevens heeft een zelfevaluatie van het verantwoordingsorgaan plaatsgevonden.

Het verantwoordingsorgaan is in 2019 vier keer bijeen geweest, waarvan twee keer gezamenlijk met het bestuur en de directeur. In het kader van het uitoefenen van het intern toezicht zijn enkele leden van het verantwoordingsorgaan geïnterviewd door de visitatiecommissie. De leden van het verantwoordingsorgaan zijn geabonneerd op de online informatiedienst van de Pensioenfederatie waarmee hun kennis op pensioengebied wordt bijgehouden. In het kader van scholing is daarnaast door het bestuur een middag georganiseerd waar een deskundige het nieuwe pensioenakkoord nader heeft toegelicht.

Maandelijks wordt er door het pensioenbureau gerapporteerd over de beleggingsresultaten en de financiële positie van ons pensioenfonds. Deze rapportages leerden ons dat, als gevolg van de alsmaar dalende rente de beleidsdekkingsgraad, de bepalende factor of pensioenen kunnen stijgen of dat aanspraken moeten worden verlaagd, niet verbeterde ten opzichte van 2018. Doordat de aandelenmarkten sterk verbeterden in 2019 en er een sterk beleggingsresultaat werd behaald, is de schade beperkt gebleven en heeft het bestuur niet hoeven te besluiten tot kortingen, alhoewel de beleidsdekkingsgraad ultimo 2019 ten opzichte van ultimo 2018 lager is uitgekomen.

Naast het uitoefenen van de belangrijkste taak van het verantwoordingsorgaan te weten 'een oordeel geven over het handelen van het bestuur van ons pensioenfonds, het gevoerde beleid alsmede de toekomstige beleidskeuzes' heeft het verantwoordingsorgaan in 2019 aan het bestuur advies uitgebracht over het jaarverslag en de jaarrekening 2018, het actuair rapport 2018 en de bevindingen van het intern toezicht.

In de loop van 2019 is het bestuur gesprekken aangegaan met de werkgever aangaande verlenging van de uitvoeringsovereenkomst voor de jaren 2020-2022. Het verantwoordingsorgaan is gevraagd advies uit te brengen over het systeem van premieberekening en de aanwending van de premiereserve. Aan het eind van het verslagjaar was er nog geen overeenstemming bereikt tussen de sociale partners waardoor de adviesaanvraag pas in 2020 werd gedaan.

In de vergaderingen van het verantwoordingsorgaan kwam o.a. het volgende aan de orde:

- beloningsbeleid
- inrichting van sleutelfuncties
- beschrijving werving leden van het bestuur
- beschrijving werving leden van het verantwoordingsorgaan
- verantwoording, intern toezicht en compliance
- integraal risicomanagement
- financieel crisisplan
- beoordeling wijziging statuten
- betrokkenheid bij de benoeming van een bestuurslid
- beoordeling keuzebrief aan deelnemers inzake pensioendatum ingang

Het verantwoordingsorgaan is tot de conclusie gekomen dat het bestuur bij het maken van zijn beleidskeuzes voor alle betrokken partijen een zorgvuldige belangenafweging heeft gemaakt.

Via het pensioenbureau kunt u met het verantwoordingsorgaan in contact komen.

Bussum, 16 februari 2020

Het verantwoordingsorgaan:

R. Zuurmond

J.E. Schilt

M.L. Walschots

F.M. van der Steen

H. Postma

P. Vermeij

A.P.M. Sanders

Reactie van het bestuur

Het verantwoordingsorgaan heeft over 2019 aan het bestuur verslag uitgebracht. Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan hiervoor.

Bussum, 2 juni 2020

Het bestuur

Verslag van het intern toezicht

Belangrijke aandachtspunten die in 2019 voor het fonds hebben gespeeld, zijn de invulling van de sleutelfuncties onder IORP II en de invulling van de ontstane vacatures in het bestuur en het verantwoordingsorgaan. De visitatiecommissie heeft als specifiek onderwerp nog aandacht gegeven aan de dienstverlening van de vermogensbeheerder.

Naast de bovenstaande specifieke onderwerpen heeft de visitatiecommissie, weliswaar op een hoger niveau, alle thema's rondom governance en risicobeheersing onderzocht en daarbij vastgesteld of hieraan op een adequate manier invulling is gegeven. Waar nodig heeft de visitatiecommissie aanbevelingen gegeven.

Met betrekking tot de bestuurssamenstelling zijn ultimo 2019 alle posities bezet, waarbij nu ook een vertegenwoordiging van de gepensioneerden in het bestuur is opgenomen.

De invulling van de sleutelfuncties actuariaat, risicomangement en interne audit volgens IORP II, blijft een aandachtspunt voor het bestuur. Het bestuur is nog in overleg met de toezichthouder DNB om tot een invulling te komen waarbij de functies, ook naar de mening van de toezichthouder, voldoende onafhankelijk zijn ingevuld.

Het bestuur heeft in 2019 een uitgebreide evaluatie van de dienstverlening van de huidige vermogensbeheerder uitgevoerd, waarbij ook alternatieve partijen zijn onderzocht. Uitkomst hiervan is dat de samenwerking met de huidige vermogensbeheerder wordt voortgezet, waarbij het bestuur zich richt om de dienstverlening op het gewenste niveau te brengen.

De samenwerking tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan is goed. Op reguliere basis wordt informatie uitgewisseld en twee keer per jaar wordt er gezamenlijk vergaderd. Daarnaast worden er gezamenlijke kennisbijeenkomsten georganiseerd.

Hilversum, 13 maart 2020

De visitatiecommissie:

P.E.M. Peerboom

F.M.M. Poorthuis

E.S. Kattouw

Reactie van het bestuur

De visitatiecommissie heeft over het jaar 2019 een rapport opgesteld over de uitgevoerde werkzaamheden en bevindingen. Het bestuur bedankt de visitatiecommissie hiervoor. De in de rapportage opgenomen aanbevelingen zullen door het bestuur in 2020 worden behandeld.

Bussum, 2 juni 2020

Het bestuur

Balans per 31 december 2019

na resultaatbestemming

(alle bedragen in 1.000 euro)

	<i>toelichting</i>	2019	2018
Activa			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	4	347.904	322.476
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	5	17.909	17.964
Vorderingen en overlopende activa	6	1.006	950
Liquide middelen	7	5.807	1.289
		<hr/>	<hr/>
Totaal activa		372.626	342.679
		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
Passiva			
Algemene reserve	8	21.063	15.145
Reserve pensioenpremie	9	1.254	1.112
Technische voorzieningen	10	349.790	325.929
Schulden en overlopende passiva	11	519	493
		<hr/>	<hr/>
Totaal passiva		372.626	342.679
		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
Dekkingsgraad actueel		106,0%	104,6%
Beleidsdekkingsgraad		104,2%	109,8%

Staat van baten en lasten over 2019

(alle bedragen in 1.000 euro)

	<i>toelichting</i>	2019	2018
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	13	4.039	3.884
Overgenomen pensioenverplichtingen	14	63	272
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	15	40.539	-13.811
Uitkeringen uit hoofde van herverzekering	16	1.450	1.490
		<hr/>	<hr/>
Totaal baten		46.091	-8.165
		<hr/>	<hr/>
Lasten			
<i>pensioenopbouw</i>	17	3.175	2.959
<i>toeslagverlening</i>	18	1	1
<i>intresttoevoeging technische voorzieningen</i>	19	-746	-842
<i>onttrekking technische voorzieningen voor pensioenuitkeringen</i>	20	-15.323	-15.596
<i>onttrekking technische voorzieningen voor kosten</i>	21	-463	-474
<i>toevoeging overgenomen pensioenverplichtingen</i>	22	71	311
<i>vrijval overgedragen pensioenverplichtingen</i>	23	-49	-126
<i>wijziging marktrente</i>	24	37.090	10.729
<i>wijziging sterfetafel</i>		0	-3.108
<i>wijziging reservering wezenpensioen</i>		0	-504
<i>overige wijzigingen in de technische voorzieningen</i>	25	105	-181
		<hr/>	<hr/>
Totaal mutatie technische voorzieningen		23.861	-6.831
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	26	55	1.295
Overgedragen pensioenverplichtingen	27	43	132
Pensioenuitkeringen	28	15.394	15.688
Pensioenuitvoeringskosten	29	678	671
		<hr/>	<hr/>
Totaal lasten		40.031	10.955
		<hr/>	<hr/>
Saldo van baten en lasten		6.060	-19.120
		<hr/>	<hr/>

Bestemming van het saldo van baten en lasten

	2019	2018
Algemene reserve	5.918	-19.190
Reserve pensioenpremie	142	70
	<hr/>	<hr/>
Totaal	6.060	-19.120
	<hr/>	<hr/>

Kasstroomoverzicht over 2019

(alle bedragen in 1.000 euro)

	2019	2018
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	3.976	3.868
Ontvangen waardeoverdrachten	63	272
Betaalde pensioenuitkeringen	-15.401	-15.714
Betaalde waardeoverdrachten	-43	-132
Ontvangen uitkeringen herverzekering	1.456	1.843
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-656	-679
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-10.605	-10.542
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	49.249	33.870
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	8.718	9.317
Aankopen beleggingen	-42.335	-31.281
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-366	-385
Mutatie liquide middelen m.b.t. beleggingen	-143	44
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	15.123	11.565
Mutatie liquide middelen	4.518	1.023
Liquide middelen per 31-12	5.807	1.289
Liquide middelen per 01-01	1.289	266
<i>Mutatie liquide middelen</i>	4.518	1.023

Toelichting algemeen

(alle bedragen in 1.000 euro)

1 Inleiding

Het pensioenfonds is gevestigd op Brediusweg 57A te Bussum en heeft KvK-nummer 41194876. Het pensioenfonds heeft tot doel uitvoering te geven aan de pensioenreglementen zoals die gelden en hebben gegolden voor de aangesloten ondernemingen. Dit betreft het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers.

2 Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Het bestuur heeft op 2 juni 2020 de jaarrekening vastgesteld.

3 Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

(a) *Balans*

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

(a.1) *Beleggingen*

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

De aandelen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen.

De vastrentende waarden zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen, inclusief lopende intrest.

De vermogensbeheerder maakt binnen het mandaat gebruik van futures op aandelen om kleine sommen geld efficiënt als aandelen te kunnen beleggen. Alle derivaten betreffen gekochte futures op de STOXX 50. Omdat koersresultaten dagelijks worden verrekend is de balanswaarde ultimo boekjaar 0.

(a.2) *Herverzekeringsdeel technische voorzieningen*

Voor het herverzekeringsdeel technische voorzieningen gelden dezelfde grondslagen als voor de technische voorzieningen (punt a.6).

(a.3) Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid. Gezien de aard van de vorderingen en overlopende activa zijn de reële waarde en de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

(a.4) Algemene reserve

De algemene reserve wordt bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en passiva (inclusief reserve pensioenpremie en technische voorzieningen) volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

(a.5) Reserve pensioenpremie

Voor de collectief beschikbare premieregeling wordt over de jaren 2017 tot en met 2019 een eventueel overschot uit de ontvangen pensioenpremie toegevoegd aan de reserve pensioenpremie.

Indien in deze periode van drie jaar de ontvangen pensioenpremie lager is dan de kostendeckende premie (of de gedempte premie als die hoger is), wordt het tekort onttrokken aan de reserve pensioenpremie, voor zover aanwezig.

De reserve pensioenpremie maakt geen onderdeel uit van het eigen vermogen. Aan het einde van de driejaarsperiode zal de reserve pensioenpremie vrijvallen in de algemene reserve. Het bestuur heeft besloten de reserve pensioenpremie ultimo 2019 niet te laten vrijvallen in de algemene reserve. De motivatie hiervoor is de uitzonderlijke rente-omstandigheden.

(a.6) Technische voorzieningen

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de technische voorzieningen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

De technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de op balansdatum opgebouwde nominale aanspraken.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken (inclusief toegekende toeslagen). Voor arbeidsongeschikten wordt tevens de toekomstige pensioenopbouw in de technische voorzieningen inbegrepen. Dit geldt niet voor langdurig zieken. Voor hen zijn uitsluitend de verworven aanspraken in de technische voorzieningen inbegrepen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2019:

- Rekenrente: volgens de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- Overlevingstafels: AG-Prognosetafel 2018 met startkolom 2020.
- Voor de ervaringssterfte vindt een correctie plaats op basis van de ES-P2 factoren.

- Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegaan partnerpensioenen wordt voor de regelingen waarbij sprake is van het onbepaalde partnersysteem een partnerfrequentie gehanteerd van 100%. Voor de regelingen waarbij sprake is van het bepaalde partnersysteem wordt uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat.
Vanaf de pensioendatum wordt voor alle regelingen de werkelijke burgerlijke staat gehanteerd.
- Voor partnerpensioenen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- Kostenopslag: 3% van de technische voorzieningen in verband toekomstige administratie- en excassokosten.
- Wezenopslag: 1,5% van de voorziening van het latent partnerpensioen van (gewezen) deelnemers.

(a.7) Schulden en overlopende passiva

Schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten). Gezien de aard van de schulden en overlopende passiva zijn de reële waarde en de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

(b) Staat van baten en lasten

Alle baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben, tenzij anders vermeld.

(b.1) Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben en waarin de arbeidsprestatie geleverd is. De premies worden berekend op basis van de uitvoeringsovereenkomsten.

(b.2) Overgenomen pensioenverplichtingen

Overgenomen pensioenverplichtingen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in het boekjaar dat de daadwerkelijke betaling plaatsvindt.

(b.3) Beleggingsresultaten risico pensioenfondsen

Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente en dividend gepresenteerd. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord.

Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

(b.4) Uitkeringen uit hoofde van herverzekering

Uitkeringen en afkopen van de herverzekeraars die aan de verslagperiode zijn toe te rekenen.

(b.5) Mutaties technische voorzieningen

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw voor deelnemers wordt toegevoegd aan de technische voorzieningen in het jaar waarin de opbouw plaatsvindt, met uitzondering van de opbouw voor arbeidsongeschikten.

De toekomstige premievrije pensioenopbouw (vanaf het moment van invalidering tot het bereiken van de pensioenrichtleeftijd) van arbeidsongeschikte deelnemers wordt toegevoegd aan de technische voorzieningen in het jaar waarin de arbeidsongeschiktheid ontstaat.

Toeslagverlening

De toevoeging aan de technische voorzieningen uit hoofde van toeslagverlening vindt plaats in het jaar waarin het bestuursbesluit wordt genomen.

Intrestoevoeging technische voorzieningen

Aan de technische voorziening wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo vorig boekjaar.

Onttrekking technische voorzieningen voor pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen vallen vrij uit de technische voorzieningen in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Onttrekking technische voorzieningen voor kosten

De vrijval van de technische voorzieningen voor kosten vindt plaats in het jaar waarop de pensioenuitkeringen en overgedragen pensioenverplichtingen uit de technische voorzieningen vrijvallen.

Toevoeging overgenomen pensioenverplichtingen

Overgenomen pensioenverplichtingen worden aan de technische voorzieningen toegevoegd in het jaar van ontvangst van de andere pensioenuitvoerder.

Vrijval overgedragen pensioenverplichtingen

Overgedragen pensioenverplichtingen worden aan de technische voorzieningen onttrokken in het jaar van betaling aan de andere pensioenuitvoerder.

Wijziging marktrente

Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt ultimo boekjaar in de technische voorzieningen verwerkt.

Overige wijzigingen in de technische voorzieningen

De overige wijzigingen in de technische voorzieningen zijn verwerkt in het jaar waarop ze betrekking hebben.

(b.6) Overgedragen pensioenverplichtingen

Overgedragen pensioenverplichtingen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in het boekjaar dat de daadwerkelijke betaling plaatsvindt.

(c) Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

(d) Dekkingsgraad

De dekkingsgraad actueel is gelijk aan de algemene reserve vermeerderd met de technische voorzieningen gedeeld door de technische voorzieningen.

De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de gemiddelde dekkingsgraad actueel over de maanden januari tot en met december van het boekjaar.

Bij de berekening van de reële dekkingsgraad wordt bij de vaststelling van de technische voorzieningen rekening gehouden met de toekomstige verwachte prijsinflatie.

(e) *Schattingen en veronderstellingen*

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

(f) *Continuïteit*

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling, waarbij het bestuur van het fonds op basis van een impactanalyse - welke is opgesteld als gevolg van de Covid-19 virus uitbraak concludeert dat het hanteren van deze veronderstelling op basis van de huidige inzichten voor de komende 12 maanden gerechtvaardigd is.

(g) *Presentatie en functionele valuta*

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is.

Toelichting bij de balans per 31 december 2019

(alle bedragen in 1.000 euro)

4 Beleggingen voor risico pensioenfonds

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

31-12-2019	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Belegde waarden	131.310	212.448	343.758
Beleggingsdebiteuren	712	3.329	4.041
Liquide middelen	867	226	1.093
Beleggingscrediteuren	0	-988	-988
	132.889	215.015	347.904

31-12-2018	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Belegde waarden	112.781	205.593	318.374
Beleggingsdebiteuren	506	3.197	3.703
Liquide middelen	800	150	950
Beleggingscrediteuren	-17	-534	-551
	114.070	208.406	322.476

Verloopoverzicht van de belegde waarden per beleggingscategorie

2019	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Stand per 1 januari 2019	112.781	205.593	318.374
Aankopen	6.986	35.797	42.783
Verkopen/aflossingen	-14.375	-35.281	-49.656
Herwaardering	25.918	6.339	32.257
Stand per 31 december 2019	131.310	212.448	343.758

2018	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Stand per 1 januari 2018	131.441	212.202	343.643
Aankopen	6.009	25.345	31.354
Verkopen/aflossingen	-5.295	-28.793	-34.088
Herwaardering	-19.374	-3.161	-22.535
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december 2018	112.781	205.593	318.374
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

Belegde waarden in aandelen

Alle aandelen betreffen aandelen in mature markets, zijn uitsluitend belegd in eurolanden en staan ter vrije beschikking. In de aandelen zijn geen posten inbegrepen die meer bedragen dan 5% van de totaal belegde waarden in aandelen. Ten slotte zijn alle aandelen beursgenoteerd.

Beleggingen in aandelen in verbonden partijen zijn niet toegestaan tenzij geen directe invloed is op het aantal te houden aandelen, doordat belegd wordt in een index waar deze aandelen in opgenomen zijn. Ultimo 2019 was niet (2018: 94) belegd in Rexel S.A.

In het onderstaande overzicht staan de belegde waarden in aandelen per land weergegeven:

	31-12-2019	31-12-2018
België	4.021	3.381
Duitsland	35.360	31.400
Finland	3.860	3.711
Frankrijk	46.689	39.559
Ierland	2.411	1.928
Italië	9.561	8.057
Nederland	16.227	12.253
Oostenrijk	919	857
Portugal	666	577
Spanje	11.596	11.058
	<hr/>	<hr/>
	131.310	112.781
	<hr/>	<hr/>

Belegde waarden in vastrentende waarden

De vastrentende waarden betreffen uitsluitend beursgenoteerde staatsobligaties, zijn alleen belegd in eurolanden en staan ter vrije beschikking.

In het onderstaande overzicht staan de belegde waarden in vastrentende waarden naar land en credit rating (volgens Fitch) weergegeven:

	31-12-2019	31-12-2018	Credit rating 2019	Credit rating 2018
Duitsland	51.970	47.940	AAA	AAA
Nederland	15.213	14.761	AAA	AAA
Finland	4.555	4.316	AA+	AA+
Oostenrijk	11.359	10.441	AA+	AA+
Frankrijk	81.132	70.363	AA	AA
België	19.511	17.076	AA-	AA-
Spanje	7.473	9.218	A-	A-
Italië	19.332	28.354	BBB	BBB
Portugal	1.903	1.968	BBB	BBB
Ierland	0	1.156	n.v.t.	A+
	212.448	205.593		

Belegde waarden in derivaten

De vermogensbeheerder maakt binnen het mandaat gebruik van futures op aandelen om kleine sommen geld efficiënt als aandelen te kunnen beleggen. Alle derivaten betreffen gekochte futures op de STOXX 50. De onderliggende waarde bedroeg ultimo 2019 1.492 (2018: 1.219). Omdat koersresultaten dagelijks worden verrekend is de balanswaarde ultimo boekjaar 0.

Beleggingsdebiteuren

	31-12-2019	31-12-2018
Lopende intrest	2.392	2.712
Nog af te wikkelen transacties	927	520
Lopende intrest nog af te wikkelen transacties	18	16
Te vorderen dividendbelasting	704	455
	4.041	3.703

Beleggingscrediteuren

	31-12-2019	31-12-2018
Nog af te wikkelen transacties	-988	-540
Lopende intrest nog af te wikkelen transacties	0	-11
	-988	-551

5 Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Ultimo 2019 bedraagt het herverzekeringsdeel technische voorzieningen 17.909 (2018: 17.964) waarover het pensioenfonds een kredietrisico loopt ingeval van faillissement van één van de verzekeraars (Nationale-Nederlanden en Aegon). Het pensioenfonds heeft geen reden aan te nemen dat de verzekeraars niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen en heeft derhalve geen voorziening hiervoor getroffen.

Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen betreft een gesloten groep van uitsluitend nominale pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en pensioenrechten van pensioengerechtigden.

De specificatie van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen is als volgt:

	2019	2018
Stand per 1 januari	17.964	19.259
Intresttoevoeging	-40	-46
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-1.430	-1.480
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-43	-45
Wijziging marktrente	1.220	421
Wijziging sterftetafel	0	-175
Wijziging reservering wezenpensioen	0	-11
Overige mutaties	238	41
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	17.909	17.964
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

6 Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2019	31-12-2018
Vordering uit hoofde van herverzekering	13	19
Vordering pensioenpremie	993	930
Overige vorderingen	0	1
	<hr/>	<hr/>
	1.006	950
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan één jaar.

7 Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden opgenomen de tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk opeisbaar zijn.

8 Algemene reserve

	2019	2018
Stand per 1 januari	15.145	34.335
Uit bestemming saldo van baten en lasten	5.918	-19.190
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	21.063	15.145
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Het vereist eigen vermogen wordt uiteengezet onder de overige toelichtingen (punt 33).

9 Reserve pensioenpremie

	2019	2018
Stand 1 januari	1.112	1.042
Uit bestemming saldo van baten en lasten	142	70
	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december	1.254	1.112
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Het overschot aan ontvangen premie in 2019 met betrekking tot de collectief beschikbare-premieregeling is toegevoegd aan de reserve pensioenpremie.

10 Technische voorzieningen

Het mutatieoverzicht voor de technische voorzieningen is als volgt:

	2019	2018
Stand 1 januari	325.929	332.760
Pensioenopbouw	3.175	2.959
Toeslagverlening	1	1
Intresttoevoeging	-746	-842
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-15.323	-15.596
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-463	-474
Overgenomen pensioenverplichtingen	71	311
Overgedragen pensioenverplichtingen	-49	-126
Wijziging marktrente	37.090	10.729
Wijziging sterftetafel	0	-3.108
Wijziging reservering wezenpensioen	0	-504
Overige wijzigingen	105	-181
	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december	349.790	325.929
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

De pensioenopbouw heeft betrekking op twee pensioenregelingen. Beide regelingen betreffen middelloonregelingen met een voorwaardelijke toeslagverlening. In de overige regelingen vindt geen opbouw meer plaats.

Voor alle verzekerden geldt een voorwaardelijk toeslagbeleid.

Voor een toelichting op de overige bovenstaande mutaties wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

Het bovenstaande overzicht betreft de technische voorziening inclusief het herverzekeringsdeel. Het mutatieoverzicht van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen staat vermeld bij punt 5.

In het onderstaande overzicht staan zowel de aantallen als de technische voorzieningen per groep vermeld.

	Aantal		Technische voorzieningen	
	31-12-2019	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2018
Deelnemers	453	439	34.174	26.033
Gewezen deelnemers	1.501	1.520	99.156	86.184
Pensioengerechtigden	1.478	1.479	216.460	213.712
	3.432	3.438	349.790	325.929

11 Schulden en overlopende passiva

	31-12-2019	31-12-2018
Loonbelasting en premies sociale verzekeringen	329	344
Omzetbelasting	31	28
Controlekosten accountant en actuaris	48	39
Uitkeringen	7	0
Overige schulden	104	82
	519	493

Alle schulden hebben een resterende looptijd van minder dan één jaar.

12 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Sinds 1991 werden door het pensioenfonds en haar rechtsvoorgangers door middel van koopsommen aan de verzekeraars Nationale-Nederlanden en Aegon aan een aantal gewezen deelnemers en pensioengerechtigden dezelfde toeslagen toegekend als aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van het pensioenfonds. Nationale-Nederlanden heeft in 2012 aangegeven niet langer aan het toekennen van toeslagen mee te werken. Bij de verzekeraars zullen de technische voorzieningen van deze gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, waar het pensioenfonds geen enkele relatie mee heeft, ongeveer € 13 miljoen (2018: € 13 miljoen) zijn.

Voor het pand van waaruit het pensioenbureau haar werkzaamheden verricht loopt een huur-overeenkomst die geldt tot en met 31 juli 2020 met een optie voor het pensioenfonds tot verlenging met een periode van 3 jaar. De totale huur (exclusief jaarlijkse prijsverhoging) over de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 juli 2020 bedraagt 20. Er is geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid de huurovereenkomst op te zeggen. De huurovereenkomst is stilzwijgend verlengd voor een periode van drie jaar (tot en met 31 juli 2023). De huur over deze periode bedraagt 102.

Toelichting bij de staat van baten en lasten over 2019

(alle bedragen in 1.000 euro)

13 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Pensioenpremie

	2019	2018
Werkgeversgedeelte	2.876	2.773
Werknemersgedeelte	1.163	1.111
	<hr/>	<hr/>
	4.039	3.884
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Gedempte premie

	2019	2018
Actuarieel benodigde premie	2.786	2.551
Kostenopslag	206	189
Solvabiliteitstoeslag	451	421
	<hr/>	<hr/>
	3.443	3.161
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Zuiver kostendekkende premie

	2019	2018
Actuarieel benodigde premie	3.464	3.232
Kostenopslag	259	242
Solvabiliteitstoeslag	561	533
	<hr/>	<hr/>
	4.284	4.007
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Voor de deelnemers van de Rexel Nederland Regeling geldt een collectief beschikbare premieregeling. Voor deze deelnemers wordt gedurende drie jaar (over de jaren 2017 tot en met 2019) 36,5% van de pensioengrondslag aan pensioenpremie betaald. Een eventueel overschot wordt toegevoegd aan de reserve pensioenpremie. In 2019 was de toevoeging aan de reserve pensioenpremie 142.

Voor de deelnemers van de Hagemeyer Regeling wordt de pensioenpremie jaarlijks vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur en de benodigde solvabiliteitsopslag ultimo vorig boekjaar (de zuiver kostendekkende premie).

Voor de wettelijke toets geldt de gedempte premie. Deze is berekend op de gemiddelde rente over de jaren 2009 tot en met 2018. De pensioenpremie verminderd met de toevoeging aan de reserve pensioenpremie bedraagt in 2019 3.897. Omdat dit hoger is dan de gedempte premie van 3.443, is in 2019 voldaan aan de wettelijke toets.

14 Overgenomen pensioenverplichtingen

Overgenomen pensioenverplichtingen betreffen waardeoverdrachten van premievrije pensioen-aanspraken van deelnemers van de pensioenuitvoerder van de vorige werkgever naar ons pensioenfonds. Overgenomen pensioenverplichtingen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

15 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

2019	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Aandelen	3.849	25.918	-168	29.599
Vastrentende waarden	4.811	6.339	-210	10.940
	<u>8.660</u>	<u>32.257</u>	<u>-378</u>	<u>40.539</u>

2018	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Aandelen	3.548	-19.374	-152	-15.978
Vastrentende waarden	5.537	-3.161	-209	2.167
	<u>9.085</u>	<u>-22.535</u>	<u>-361</u>	<u>-13.811</u>

In de bovengenoemde kosten van vermogensbeheer is geen rekening gehouden met de transactiekosten van de beleggingen. De transactiekosten zijn namelijk verwerkt in de indirecte beleggingsopbrengsten. In het onderstaande overzicht van de kosten van vermogensbeheer is wel rekening gehouden met de transactiekosten.

2019	Beheerkosten	Transactie- kosten	Totaal
Aandelen	156	3	159
Vastrentende waarden	190	96	286
	<u>346</u>	<u>99</u>	<u>445</u>
Totaal kosten per beleggingscategorie	346	99	445
Kosten bestuur	32	0	32
	<u>32</u>	<u>0</u>	<u>32</u>
Totaal overige vermogensbeheerkosten	32	0	32
	<u>378</u>	<u>99</u>	<u>477</u>
Totaal kosten vermogensbeheer	378	99	477

2018	Beheerkosten	Transactie- kosten	Totaal
Aandelen	141	1	142
Vastrentende waarden	192	74	266
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal kosten per beleggingscategorie	333	75	408
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Kosten bestuur	28	0	28
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal overige vermogensbeheerkosten	28	0	28
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal kosten vermogensbeheer	361	75	436
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

De transactiekosten van de aandelen zijn de kosten die daadwerkelijk in rekening zijn gebracht. De transactiekosten van de obligaties zijn gebaseerd op een spread van 0,05% voor de AAA-staatsobligaties en een spread van 0,175% voor de overige obligaties.

De kosten van vermogensbeheer inclusief transactiekosten en bestuurskosten bedroegen 477 (2018: 436). Dit was 0,14% (2018: 0,13%) van het gemiddeld belegd vermogen.

16 Uitkeringen uit hoofde van herverzekering

	2019	2018
Ouderdomspensioen	922	958
Partnerpensioen	514	526
Afkopen	14	6
	<hr/>	<hr/>
	1.450	1.490
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

17 Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

18 Toeslagverlening

De post toeslagverlening is gelijk aan de contante waarde van de feitelijk toegekende toeslag per 1 januari van het boekjaar. In 2019 is besloten per 1 januari 2019 een toeslag toe te kennen van 0,0% (2018: 0,0).

19 Intresttoevoeging technische voorzieningen

De technische voorzieningen zijn verlaagd met 0,235% (2018: 0,260%).

Het negatieve rentepercentage van 0,235 is gelijk aan de 1-jaarsrente uit de rentetermijnstructuur per 31 december 2018 zoals gepubliceerd op de website van DNB.

20 **Onttrekking technische voorzieningen voor pensioenuitkeringen**

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

21 **Onttrekking technische voorzieningen voor kosten**

Jaarlijks valt 3% van de uitkeringen vrij uit de technische voorzieningen ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

22 **Toevoeging overgenomen pensioenverplichtingen**

De toevoeging aan de technische voorzieningen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen is gelijk aan de contante waarde van de pensioenaanspraken die zijn toegekend in het boekjaar.

23 **Vrijval overgedragen pensioenverplichtingen**

De vrijval uit de technische voorzieningen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen is gelijk aan de contante waarde van de pensioenaanspraken die uit hoofde van uitgaande waardeoverdrachten zijn overgedragen in het boekjaar.

24 **Wijziging marktrente**

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

25 **Overige wijzigingen in de technische voorzieningen**

	2019	2018
Sterfte	-31	-265
Afkopen	-56	-80
Arbeidsongeschiktheid	186	68
Overige mutaties	6	96
	<hr/>	<hr/>
	105	-181
	<hr/>	<hr/>

26 **Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen**

Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen is afgenomen van 17.964 ultimo 2018 naar 17.909 ultimo 2019, een afname derhalve van 55. Voor een specificatie hiervan wordt verwezen naar de toelichting onder punt 5.

27 **Overgedragen pensioenverplichtingen**

Overgedragen pensioenverplichtingen betreffen waardeoverdrachten van premievrije pensioenaanspraken van gewezen deelnemers van ons pensioenfonds naar de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever.

28 Pensioenuitkeringen

	2019	2018
Ouderdoms- en vroegpensioen	11.256	11.371
Partnerpensioen	4.022	4.197
Wezenpensioen	17	16
Invalideitpensioen	20	21
Afkopen	49	72
Overlijdensuitkering	30	11
	<u>15.394</u>	<u>15.688</u>

29 Pensioenuitvoeringskosten

	2019	2018
Personeelskosten	316	297
Bestuurskosten	148	133
Huur	33	33
Kantoorkosten	8	9
Accountantskosten	29	29
Kosten certificerend actuaaris	20	16
Contributies en heffingen toezichhouders	34	35
Uitkeringsadministratie	27	47
Deelnemersadministratie	46	56
Overige	17	16
	<u>678</u>	<u>671</u>

Van de bestuurskosten is een bedrag van 32 (2018: 28) toegerekend aan de kosten voor vermogensbeheer. Deze kosten zijn al in mindering gebracht op de bovengenoemde bestuurskosten.

De accountantskosten hebben betrekking op de controle van de jaarrekening, de controle van de verslagstaten en het opstellen van een assurance-rapport bij de basisgegevens door BDO Audit & Assurance B.V.

Uitgedrukt per deelnemer en pensioengerechtigde bedragen de uitvoeringskosten € 351,00 (2018: € 350,00). Zowel de kosten als het aantal deelnemers en pensioengerechtigden zijn licht gestegen. Per saldo is het bedrag per deelnemer en pensioengerechtigde bijna gelijk gebleven.

In het afgelopen jaar zijn geen dwangsommen en boetes aan het pensioenfonds opgelegd.

Overige toelichtingen

(alle bedragen in 1.000 euro)

30 Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds waren in 2019 gemiddeld 3,0 (2018: 3,0) werknemers in dienst. In fte's bedroeg het aantal werknemers in 2019 gemiddeld 2,3 (2018: 2,3).

Personeelskosten

	2019	2018
Salarissen	220	202
Belastingen en sociale lasten	26	26
Pensioenlasten	61	58
Overige personeelskosten	9	11
	<hr/>	<hr/>
	316	297
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

31 Verbonden partijen

Als verbonden partijen kunnen worden aangemerkt: Rexel S.A., de hierbij aangesloten ondernemingen en de bestuurders. Beleggingen in aandelen in verbonden partijen zijn niet toegestaan tenzij geen directe invloed is op het aantal te houden aandelen, doordat belegd wordt in een index waar deze aandelen in opgenomen zijn.

Met de aangesloten ondernemingen zijn uitvoeringsovereenkomsten afgesloten. Voor een nadere uiteenzetting hiervan wordt verwezen naar de overige gegevens.

Inzake de beloning van de bestuurders wordt verwezen naar punt 32 (bezoldiging bestuurders).

32 Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging voor de bestuurders tezamen bedraagt 69 (2018: 59). Er zijn geen garanties en leningen verstrekt aan de bestuurders.

33 Solvabiliteit

	2019	2018
Aanwezig vermogen	370.853	341.074
Af: technische voorzieningen	349.790	325.929
	<hr/>	<hr/>
Eigen vermogen	21.063	15.145
Af: vereist eigen vermogen	54.368	52.795
	<hr/>	<hr/>
Vrij vermogen	-33.305	-37.650
	<hr/>	<hr/>
Minimaal vereist eigen vermogen	14.418	13.304
	<hr/>	<hr/>
Dekkingsgraad actueel	106,0%	104,6%
Beleidsdekkingsgraad	104,2%	109,8%

Bij de vaststelling van het vereist eigen vermogen van 54.368 is uitgegaan van de zogenaamde standaardmethode. Volgens deze methode zijn de volgende benodigde buffers bepaald:

Benodigde buffers

	2019	2018
Renterisico (S1)	5.931	10.265
Zakelijke waarden risico (S2)	42.804	40.074
Valutarisico (S3)	0	0
Commodities risico (S4)	0	0
Kredietrisico (S5)	13.262	11.367
Verzekeringstechnisch risico (S6)	8.888	8.295
Liquiditeitsrisico (S7)	0	0
Concentratierisico (S8)	0	0
Operationeel risico (S9)	0	0
Actief beheer risico (S10)	0	0

Ultimo 2019 bedraagt het vereist eigen vermogen 15,5% van de technische voorzieningen (op basis van de strategische mix).

Zowel ultimo 2019 als ultimo 2018 is het eigen vermogen lager dan het vereist eigen vermogen, maar hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen.

34 Bestemming saldo baten en lasten

Het saldo van de staat van baten en lasten wordt overeenkomstig de statuten toegevoegd dan wel onttrokken aan de algemene reserve.

35 Gebeurtenissen na balansdatum

Per 1 januari 2020 is geen toeslag verleend op de pensioenaanspraken en pensioenrechten.

De hele wereld is geconfronteerd met de Covid-19 virus uitbraak. Na de afkondiging van een bijna lock-down door het kabinet heeft het pensioenfonds gekeken naar de voortzetting van de bedrijfsvoering. De analyse liet zien dat de bedrijfsvoering en de uitvoering niet in gevaar kwamen. De uitvoerende werkzaamheden (pensioenen vaststellen, communicatie, de uitkeringen en het vermogensbeheer) kunnen gewoon doorgaan. Verder is de volledige premiebetaling over het eerste kwartaal op tijd gedaan. De financiële positie kreeg een klap naar beneden als gevolg van de daling van de rente en de daling van de zakelijke waarden (aandelen). De toekomstige ontwikkeling is onzeker. Het pensioenfonds loopt qua uitvoering en qua financiële positie niet in direct gevaar. Het bestuur volgt de ontwikkelingen uiteraard goed.

Er hebben geen andere gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.

Bussum, 2 juni 2020

Het bestuur:

N. Mol

L.F. Jongepier

M. Lind

R. Joop

Overige gegevens

Uitvoeringsovereenkomst

Tussen het pensioenfonds en de aangesloten ondernemingen zijn uitvoeringsovereenkomsten gesloten. Inzake de premiebetaling is het volgende geregeld in de uitvoeringsovereenkomsten:

Voor de deelnemers aan de Rexel Nederland Regeling wordt door de aangesloten onderneming over de jaren 2017 tot en met 2019 een vaste doorsnee premie van 36,5% over de pensioengrondslag betaald. Deze pensioenpremie bestaat uit de premie die actuariael nodig is voor de opbouw van de pensioenverplichtingen in dat jaar, vermeerderd met een opslag die nodig is voor het in stand houden van het feitelijk eigen vermogen (met als minimum het minimaal vereist eigen vermogen en als maximum het vereist eigen vermogen) en met een opslag die nodig is om de uitvoeringskosten van het pensioenfonds te kunnen dekken. De pensioenpremie is berekend aan de hand van een vaste rekenrente van 1,7%. De deelnemer is een eigen bijdrage verschuldigd waarvan de hoogte wordt vastgesteld door de aangesloten onderneming. Deze eigen bijdrage wordt in twaalf maandelijkse termijnen op het salaris van de deelnemer ingehouden. Een eventueel overschot op de pensioenpremie wordt toegevoegd aan de reserve pensioenpremie, een eventueel tekort wordt onttrokken aan de reserve pensioenpremie, voor zover aanwezig. Als in enig jaar de pensioenpremie vermeerderd met de reserve pensioenpremie minder bedraagt dan de kostendeekkende premie (of gedempte premie als die hoger is) zal de opbouw in dat jaar worden verlaagd.

Voor de deelnemers aan de Hagemeyer Regeling wordt door de aangesloten ondernemingen de zuiver kostendeekkende premie betaald. De zuiver kostendeekkende premie wordt berekend conform de wettelijke eisen en bestaat uit de premie die actuariael nodig is voor de opbouw van de pensioenverplichtingen in dat jaar, vermeerderd met een opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen en met een opslag die nodig is om de uitvoeringskosten van het pensioenfonds te kunnen dekken. De premie wordt berekend met behulp van de jaarlijks door De Nederlandsche Bank per 31 december voorafgaand aan het betreffende jaar vastgestelde rentetermijnstructuur. De deelnemer is geen eigen bijdrage verschuldigd, tenzij uitdrukkelijk met de aangesloten onderneming anders is overeengekomen.

In de uitvoeringsovereenkomsten worden verder afspraken gemaakt omtrent de volgende zaken:

- betalingsverplichtingen en betalingsvoorbehoud van de werkgever;
- informatieverstrekking door de werkgever;
- opstellen en wijzigen van de pensioenreglementen.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Sagittarius te Bussum is aan Milliman Pensioenen B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Sagittarius, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Milliman Pensioenen B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op 1,86 miljoen euro. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven 93 duizend euro te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, in het geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132; het pensioenfonds beschikt niet over het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch ten minste gelijk aan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Sagittarius is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Sagittarius is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 2 juni 2020

drs. R.K. Sagoenie AAG

verbonden aan Milliman Pensioenen v.o.f.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Sagittarius

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Pensioenfonds Sagittarius te Bussum gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. de balans per 31 december 2019; 2. de staat van baten en lasten over 2019; en 3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.	Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Sagittarius op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Sagittarius ('de stichting') zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.860.000. De materialiteit is gebaseerd op 0,5% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en reserves. Het pensioenvermogen en de dekkingsgraad van de stichting en de mogelijkheid om aan de verplichtingen naar haar deelnemers te voldoen, zijn belangrijke indicatoren voor de gebruiker van de jaarrekening. Derhalve hebben wij de materialiteit bepaald op basis van het pensioenvermogen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 93.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

SCHATTINGEN IN DE WAARDERING VAN DE TECHNISCHE VOORZIENINGEN

De technische voorzieningen zijn een significante post op de balans van de stichting. De waardering van de technische voorziening komt tot stand op basis van een berekening van aanspraakgegevens van deelnemers en belangrijke schattingen.

De technische voorzieningen worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen, zoals de door De Nederlandsche Bank ('DNB') gepubliceerde rentetermijnstructuur en de door het Actuarieel Genootschap (AG) gepubliceerde levensverwachtingen (tafels). Deze tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting.

De waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen zijn beschreven in het hoofdstuk "Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling" op pagina 26 van de jaarrekening. In dit hoofdstuk is ook een toelichting opgenomen voor de schattingswijziging voor de levensverwachting.

In verband met de complexe berekening en de significante schattingselementen is deze post een kernpunt voor onze controle.

ONZE CONTROLEAANPAK

Wij hebben de aan de voorziening ten grondslag liggende basisgegevens gecontroleerd, rekening houdend met NBA-handreiking 1120: 'Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen'. Bij deze basisgegevens hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Verder hebben wij de toereikendheid van de technische voorzieningen beoordeeld door het toetsen van de door het bestuur gehanteerde uitgangspunten. Dit hebben wij onder andere gedaan door het beoordelen van de gehanteerde sterftetabellen, rekenrente, ervaringssterfte en kostenopslagen. Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij eveneens de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de door het bestuur ingeschakelde actuaris beoordeeld.

Wij hebben bij de controle van de juistheid en toereikendheid van de technische voorzieningen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2019. Hierbij hebben wij de redelijkheid van de aannames van het bestuur met betrekking tot de actuariële grondslagen beoordeeld en besproken met de certificerend actuaaris.

De gehanteerde grondslagen, zoals vermeld op pagina 27 en 28 van de jaarrekening en de hierbij behorende toelichtingen en veronderstellingen op pagina 30 respectievelijk 35, hebben wij getoetst aan de hand van de vereisten van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

UITBESTEDING VAN VERMOGENSBEHEER AAN EEN EXTERNE VERMOGENSBEHEERDER EN WAARDERING VAN BELEGGINGEN

De stichting heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan een derde partij. Het bestuur blijft conform wetgeving eindverantwoordelijk voor de gehele dienstverleningsketen. De jaarrekening van de stichting is mede gebaseerd op de informatie ontvangen van deze derde partij. De stichting heeft op pagina 5 van het jaarverslag toegelicht dat zij haar vermogensbeheer heeft uitbesteed.

De beleggingen zijn een significante post op de balans van de stichting en worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Gezien de omvang van de post hebben wij dit als kernpunt geïdentificeerd in onze controle.

De stichting heeft de waarderingsgrondslagen beschreven in het hoofdstuk “Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling” op pagina 26.

ONZE CONTROLEAANPAK

Wij hebben de waardering van de beleggingen geverifieerd aan de hand van de opgave van de vermogensbeheerder en de custodian en openbare bronnen.

Tevens hebben wij de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de vermogensbeheerder en custodian beoordeeld op basis van de ontvangen SOC-rapporten.

De waarderingsgrondslagen zoals vermeld op pagina 26 van de jaarrekening en de bijbehorende toelichtingen op pagina 31 en 32, hebben wij getoetst aan de hand van de vereisten van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Paragraaf ter benadrukking van de impact van Covid-19

Wij vestigen de aandacht op pagina 30 van de toelichting op de jaarrekening alsmede op pagina 19 van het verslag van het bestuur, waarin het bestuur heeft toegelicht wat de huidige (verwachte) impact van het Coronavirus is en wat haar plannen zijn om met deze gebeurtenissen en/of omstandigheden om te gaan. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het verslag van het bestuur;
- het verslag van het verantwoordingsorgaan;
- het verslag van het intern toezicht;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van het bestuur en de overige gegevens in overeenstemming met titel 9 Boek 2 BW.

C. Verklaring betreffende overige door wet-of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van Stichting Pensioenfonds Sagittarius vanaf de controle van het boekjaar 2016 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

D. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen. Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 8 juni 2020

BDO Audit & Assurance B.V.

namens deze,

W.J.P. Hoeve RA